

Література:

1. Абрамов В. В. Спортивний туризм. – Х: ХНАМГ, 2011. – 368 с.
2. Биржаков М.Б., Никифоров В.И. Индустрия туризма: Перевозки. – СПб., 2007. – 528 с.
3. Водний фонд України: Штучні водойми – водосховища і ставки: Довідник / [В.В. Гребінь, В.К. Хільчевський, В.А. Сташук, О.В. Чунарьов, О.Є. Ярошевич] / За ред. В.К. Хільчевського, В.В. Гребеня. – К.: «Інтерпрес ЛТД», 2014. – 164 с.
4. Троицкий В.В. О проблемах развития яхтенного туризма в Украине и путях их решения [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://tourlib.net/statti_tourism/troickij.htm
5. Яхтений туризм [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://tourlib.net/statti_otdyh/yahtennyj-turizm.htm
6. Яхтовий туризм [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://infotour.in.ua/yahtennyj-turizm.htm>
7. UNWTO tourism highlights 2019 edition [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152>

Санюк І. В.

магістр

Фомін М. В.

доцент кафедри туристичного бізнесу

Харківська державна академія культури

м. Харків, Україна

ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ АРХЕОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ

Археологічний туризм – один з підвидів культурно-пізнавального туризму, який спрямований на підвищення інтересу громадськості до археології та збереженню історичних пам'яток. Як правило археологічний туризм може включати відвідування археологічних пам'яток, музеїв, центрів інтерпретаційний та історичних реконструкцій, фестивалів, історичних театрів, в окремих випадках навіть участь у розкопках в якості волонтерів [2, с. 230-234].

Ще недавно подібні подорожі цікавили в більшості істориків. Але за останні роки все змінилося – туристи відвідують стародавні

міста, їздять на розкопки, щоб побачити щось цікаве, спробувати себе в чомусь новому, змінити обстановку і просто пожити на природі. Найцікавішим є той факт, що значну рекламу цьому напряму відпочинку створив кінематограф. Авторами кінострічок було створено образ романтичного героя – дослідника, який постійно знаходиться в атмосфері пригод, пошуку скарбів та сенсу життя. Слід пригадати образ Індіана Джонса (герой однойменної квалдрології) або Алана Квотермейєна (Копі царя Соломона), Джека Хантера (герой однойменного пригодницького міні серіалу) або Ріка О'Коннелла (кінотрилогія Мумія). Були також створені образи жінок Лара Крофт (трилогія про дівчину археолога) та Тес Чейкін (Останній тамплієр) [4, с. 204-210]. Завдяки такої масштабної рекламі археологія та пригоди стали фактично синонімами.

Початком організованого археологічного туризму можна вважати подорожі Нілом, що були організовані компанією Томаса Кука в другий половині XIX ст [5]. За підтримкою компанії було створено інфраструктуру спрямовану, в першу чергу, на відвідування пам'яток історії та археології стародавнього Єгипту. Довгий час, використовуючи в тому числі і брудні методи компанія Кука залишалася монополістом на туристичному ринку Близького Сходу. В першу чергу, вона організовувала подорожі саме до археологічних об'єктів [1, с. 42-57].

Відвідування пам'яток історії, археології та культури вважається третім за популярністю засобом проводити час, після шопінгу та гастрономії [3, с. 58]. Якщо розглянути динаміку розвитку туризму за останній декілька років то можна побачити, що найпопулярнішим регіоном Європи став Середземноморський [6]. Серед найпопулярніших міст – історико-культурні центри. Серед об'єктів – історико-археологічні.

Нажаль, сьогодні Україна суттєво відстає від Туреччини, Єгипту та Греції. Тому забагато причин, але на території нашої країни присутні пам'ятки культури, історії та археології, що мають дійсно світове значення. Серед них – Національний історико-археологічний заповідник «Ольвія». Він знаходиться в Миколаївській області в селищі Парутіно. Центром заповідника став давньогрецький поліс Ольвія – найбільший за розміром та впливом центр грецької колонізації в Північному Причорномор'ї. Об'єкт має колосальне культурне значення. В свій час його відвідав батько

історії Геродот, під його стінами зазнали поразки війська полководця Олександра Македонського Запіріона, на початку нової ери в місті розташовувався римський гарнізон. З початку XX ст. на території античного міста проводяться археологічні дослідження. Але як туристичний об'єкт він розвивається надто повільно.

Аналіз розташування дозволяє зробити висновок про вигідне розташування: с. Парутіно розташовано на дорозі від м. Миколаїв до м. Очаків (сучасний курортний центр), приблизно в 20 км від траси, що поєднує м. Миколаїв та м. Одеса. Таке розташування створює перспективи для відвідування заповідника як організованими групами так і поодинокими туристами.

Сам заповідник включає два виставкових зала та городище. Воно розташована в мальовничому місті на березі Дніпро-Бужського лиману. Територія заповідника включає розкопано територію стародавнього міста та значну частину степу. Води лиману та простір створюють вражаючі природні видовища.

Нажаль на сьогодні, навіть в літку кількість відвідувань музею обмежена. Причин тому багато. Одна з головних – недостатня інформованість туристів про наявність такого унікального комплексу. Національний заповідник «Ольвія» має значний ресурсний потенціал для розвитку археологічного туризму. З метою популяризації комплексу необхідно провести ряд заходів, які будуть складатися з декількох етапів.

Етап 1. Реклама заповідника «Ольвія». Мета цього етапу – збільшення потоку туристів. На початку цього етапу розвитку потрібно залучити студентів, провести конкурс на формування бренду заповідника, розробка, видання рекламної та сувенірної продукції, створення інформаційного поля в соц. мережах та мережі Інтернет.

Етап 2. Благоустрій та реконструкція території та інфраструктури. Мета: розвиток інфраструктури. Для підвищення привабливості необхідно створення нових атракцій, арт об'єктів, інсталяції, реконструкцій. Поставити кафе, сувенірні ларьки, та створити власну продукцію. Облаштування території, створення експозиції елементів життєдіяльності часів процвітання Ольвії.

Етап 3. Перетворення на культурний центр. Мета: проведення івентів, свят, фестивалів на території заповіднику. Підготовка площадки для проведення свят та фестивалів, реконструкція музейних приміщень, створення нових площадок під виставки та

експозиції, фестивалів, ярмарок з залученням місцевих жителів; квестів.

Таким чином, можна зробити висновок, що унікальний історичний об'єкт Національний заповідник «Ольвія» може бути перетворено на сучасний туристичний центр. Його культурне значення як археологічної пам'ятки грецької колонізації ставить його в один ряд з об'єктами Греції, Болгарії, Туреччини. Але для його розвитку, залучення туристів необхідно реалізувати ряд заходів, що дозволять створити туристичну дестинацію. Це дозволить підвищити атрактивність об'єкту та кількість відвідувачів, а як слідство – збільшити залучення фінансування. Розвиток інфраструктури дозволить створити додаткові робочі міста в с. Парутіно. Популяризація та розвиток Ольвії як центру туризму позитивно вплине на туристичний імідж України, буде сприяти розвитку в'їзного туризму. Крім іншого, це створить додаткові умови для збереження унікальної пам'ятки культурної спадщини України.

Література:

1. Ростовцев М.И. Караванные города. – СПб., 2010.
2. Селевко В.Б., Фомін М.В. Археологічний туризм як перспективний напрям розвитку активно – пізнавального туризму в Україні // Туристичний бізнес: Світові тенденції та пріоритети. Матеріали VII міжнародної науково-практичної конференції з нагоди 10-річчя кафедри туристичного бізнесу (20 листопада 2015 року). – Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – С. 230-234.
3. Фомин М. В. Археологический туризм или как изменить будущее // Историко-культурное наследие Причерноморья: изучение и использование в образовании и туризме. Международная конференция. – Ялта, 2013. – С. 58.
4. Фомін М.В., Шевцова О.О. Археологічний туризм в Україні: перспективи розвитку // Матеріали VII міжнародної науково – практичної конференції «Актуальні проблеми методики навчання історії, правознавства та суспільствознавчих дисциплін» / [упорядник Г.Г. Яковенко]. – Харків, 2015. – С. 204-210.
5. Хаджич Я. Томас Кук: туризм и восход Британской империи на Ближнем Востоке edition [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://golosislama.com/news.php?id=37280>
6. UNWTO tourism highlights 2019 edition [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152>.